GeniaaL gedacht

De mens mag dan al zijn ontstaan als een viraal accidentje in de evolutionaire heksenketel die aan de flinterdunne oppervlakte van dit kruimeltje gestold plasma in dit expanderende ruimte-tijd universum plaatsvond, hij probeert het toch allemaal een beetje te begrijpen.

ADHEMAR BULTHEEL

Adhemar Bultheel is professor-emeritus aan de Faculteit Ingenieurswetenschappen, verbonden aan de Afdeling Numerieke Analyse en Toegepaste Wiskunde van het Departement Computerwetenschappen. Hij heeft jarenlang opleidingsonderdelen in de toegepaste wiskunde gedoceerd en is dan ook een vaste waarde in de herinneringen van vele alumni.

‘Heel zijn jeugd heeft Charles niets anders gekend dan een witte kerst. Geen wonder dat het in zijn *Pickwick Papers* en zijn *A Christmas Carol* sneeuwt.’

JOELERS

Met de pasverworven hersencelletjes had de homo sapiens al gauw door dat in de wervelende dans van de sterren en planeten, de zon, ónze zon, essentieel was voor al dat leven rondom.
Door rondjes te draaien dirigeerde ze de periodieke regelmaat van dag en nacht, van koud en warm, en daarom werd haar een goddelijke status toegedicht. Na een leerproces van luttele millennia begon sapiens te tellen en wist hij dat een periode van donker en koud afgewisseld werd met licht en warm. Daarop werden kalenders gebaseerd en werden megalitische monumenten georiënteerd. Zeker de heropstanding van licht en nieuw leven in de donkerste en koudste periode gaf aan de winterzonnewende een elan van hoop en vreugde, zodat de Germanen, en hiermee neem ik een grote sprong in de tijd, er een jul- of joelfeest van maakten. Joelblokken werden aangestoken om licht en warmte op te roepen. De christenen vertaalden dat door dan de geboorte van hun heiland te vieren en zo werd het joelfeest kerstmis. Vandaar onze lichtjes in de straten en in de kerstboom en de kerststronk die we niet meer aansteken maar opeten. In Scandinavië, waar het in die periode wel erg donker kan zijn, wordt het Jule-feest heel uitgebreid en wekenlang gevierd met een overvloed aan rendiervlees in de vorm van kötbollar.

Tot zover mijn toelichting over de genesis. Waar ik het moeilijk mee heb is hoe dit gegeven door de commercie-molen is verhakseld. De joelpreppers beginnen na het hoogtepunt van de voorbije kerst, met een cold turkey-gevoel hun flikkerende rendieren in de voortuin uit het stopcontact te halen. Wel, rendieren is een hyperbool, want ze zien eruit als reekalfjes met gewei die een slede door het gazon trekken. Ze worden omringd door smeltbestendige sneeuw-poppen en bomen met overvloedig flikkerende ledlichtbloesems. Als laatste wordt de rode dikbuikige inbreker ingerekend, die zich aan een touw langs de voorgevel in een stroom van druipende lichtregen naar beneden laat zakken met een gevulde zak gestolen goederen op zijn rug. Iets later, om de binnenhuispret zo lang mogelijk aan te houden, worden in de warme woonkamer de ballen en slingers uit de boom geplukt, voorzichtig, want ondanks de goede zorgen kan je de naalden horen vallen. Ook de pastorale tafereeltjes van stallen, schaapjes en herders, worden weer ingepakt.
Als laatste worden de overvloedig uitgespreide sneeuw-suggererende watten van de muurkast verzameld.

Maar geen nood, want ze krioelen in januari als kleuters in een kerstballenbad omdat alle niet verkochte kerstprullaria aan dumpingprijzen worden aangeboden. Met massaal ingeslagen gunstkoopjes beginnen de joelers met verse moed aan het ontwerp van hoe ze volgende december hun huis en voortuintje zullen aankleden. Zij moeten zich door het dieptepunt van de zomer ploegen om in de herfst af te tellen naar het ho-ho-ho-hosanna-in-den-hoge van de volgende kerst. Zo cringe!

Wat me nog het meest ergert aan deze joelers is de obsessieve hunkering naar

© Joris Snaet

een witte kerst, die er meestal niet komt, maar ruimschoots gecompenseerd wordt door digitale sneeuwillusies, het wit schuim dat met een spuitbus op de ramen is aangebracht en door de eindeloos van een witte kerstnacht dromende crooners op de radio. Ik kan me best voorstellen dat in Scandinavische landen de sneeuw in die periode vrij courant is. Ik stel me zo de trollen voor die zich dartelend doorheen een wit sneeuwtapijt richting de brandende joelblokken begeven. Maar in onze contreien is sneeuw met kerst een grote uitzondering. De laatste witte kerst was in 2010 en daarvoor in 1986. Wat je je daarbij moet voorstellen is de familie die zich door een bruine smurrie in de richting begeeft van het familiefeest bij de bomma waar ze zich een indigestie zullen eten aan een calorierijke kerststronk.

Waarom dan toch die sneeuwobsessie? Kerstvorsers hebben zich over het fenomeen gebogen en kwamen tot het besluit dat het ook niet de schuld is van Bing Crosby. Als Bing Crosby in de film Holiday Inn (1942) droomt van een witte kerst, dan betekent dit dat er zelfs toen al een nostalgisch verlangen was naar een besneeuwde kerst van weleer. Dus zochten ze verder naar koude periodes met mogelijk courante sneeuwval. Gedurende de kleine ijstijd (ca. 1600-1900) was de gemiddelde temperatuur een stuk lager.

Denk maar aan de sneeuwlandschappen van Bruegel, Avercamp en anderen. Toen in 1815 de Tambora uitbarstte werd 1816 het jaar zonder zomer. Het vroor toen zelfs in augustus. En zo kwamen ze bij Charles Dickens (1812-1870). Heel zijn jeugd heeft Charles niets anders gekend dan een witte kerst. Geen wonder dat het in zijn *Pickwick Papers* en zijn *A Christmas Carol* sneeuwt. Wegens het groot succes van zijn boeken is de kiem van een wijdverspreide witte kerst gelegd. Tijd om dat te herzien. Met de huidige klimaatopwarming zitten we al een eind boven het temperatuur-maximum van de vroege middeleeuwen en is de kans op een witte kerst in de nabije toekomst wel erg klein.

Daarom zou ik de joelers willen voorstellen: stop met hopen op een witte kerst. Je weet niet welk onheil je over de hele maatschappij afroept als het inderdaad zou sneeuwen. Bovendien, recente waterbommen indachtig, áls het sneeuwt zullen we het geweten hebben! Treinen rijden niet meer wegens gebroken bovenleidingen en het verkeer is een complete chaos. Ik herinner me dat ik het om vier uur zag beginnen sneeuwen op de campus en daarom vertrok ik per direct in de hoop dat ik nog zou thuis geraken voor alles was dichtgesneeuwd. Nee dus, vijf en een half uur later had ik de zestien kilometers naar huis bijna voltooid, maar moest ik de auto beneden laten staan omdat ik de laatste helling niet meer op geraakte. Ik herinner me ingestorte daken onder het gewicht van de sneeuw. Vliegvelden worden gesloten en spoedgevallendiensten moeten extra personeel oproepen om al de breuken en kneuzingen te verzorgen. Wees toch eens realistisch, want dát is wat sneeuw echt teweegbrengt.

En dan zijn er nog de herders! Welke herder haalt het in zijn hoofd om bij nacht en ontij in het veld te gaan liggen om zijn schaapjes te tellen? Geloof me: geen enkele. Die hebben al lang hun schaapjes op stal en zitten knusjes naar *Home Alone* te kijken. Trouwens, waar zouden die schaapjes voedsel kunnen vinden als het landschap onder een sneeuwlaag bedolven is. Shaun het schaap zou zich onder het gejengel van zingende engelenkoren, alleen maar blatend afvragen wat hiervan de bedoeling is.

Daarom mijn oproep aan alle joelers: stop het witte-kerst-jinxen. We beleven in de joelperiode het dieptepunt van de donkerste dagen en we hopen op meer licht en nieuw leven, al dan niet met een christelijke interpretatie. Maar we willen niet sneven in de sneeuw. Heel dat stroperig-romantisch gedoe errond is er enkel gekomen omdat het debuut van Dickens nu eenmaal een bestseller was waarmee hij de influencer werd van zijn (en blijkbaar ook van onze) tijd.